

Dr. Klivényi, a népi demokrácia ellensége ⁽¹⁾

„Dr. Klivényi Lajos vádlott [...] együttérzését kifejezésre juttatta abban, hogy [a letartóztatott építésügyi miniszter] Mistéth Endre családja részére két alkalommal a sajátjából élelmiszereket juttatott [...] és többek között közölte a népi demokráciát rágalmozó azon hírt, hogy nálunk tömeges deportálások folynak.”

Bevezetés

1945-ben az első - majd négy és fél évtizedig az egyetlen - demokratikus parlamenti választáson a Független Kisgazdapárt abszolút többséggel győzött, a szovjet irányítás alatt álló SZEB nyomására azonban a választási eredményeket felülírva mégis olyan koalíciós kormány alakult, amelyben a Magyar Kommunista Párt három tárcaát is magáénak mondhatta. A Belügyminisztérium és az irányítása alá tartozó rendőrség kommunista irányítás alatt maradt, ami kulcsfontosságú volt a Moszkvából hazatért kommunista vezetők számára az ország feletti teljes hatalom megszerzéséhez. A *Rákosi Mátyás* által vezetett MKP nehéz feladat előtt állt: a győztes Kisgazdapárttal, a Szociáldemokrata Párttal, a hazai kommunistákkal és végeredményben a születőben lévő teljes demokratikus rendszerrel úgy kellett leszámolniuk, hogy végig megőrizzék a demokratikus berendezkedés látszatát. Mindezt a világháborút lezáró békekötést megelőző kellett végrehajtani, hiszen Magyarország szovjet megszállása a későbbiekben nem tűnt indokoltnak. A következő években a hatalom megszerzésének legfontosabb eszköze az erőszakos szervezettek segítségével lebonyolított koncepciók sorozata lett.

Az 1930-as évek második felében a Szovjetunióban koncepciók perkeit tucatjait hajtották végre, amelyekben *Sztálin* sorra leszámolt vélt vagy valós riválisaival. A kommunista kirakatpercek elméleti kidolgozása *Andrej Januarjevics Visinszkij* lengyel származású szovjet főügyész nevéhez fűződik, aki számtalan koncepció per végrehajtását is irányította. Visinszkij *A perbeli bizonyítás elmélete* című könyvéért 1947-ben Sztálin-díjat kapott. Fő tézisei a következők voltak: a büntetőjog az uralkodó osztály fegyvere, minden bírósági ügy az osztályharc egyik epizódja, a vádlott beismerő vallomása a bizonyítékok királynője. Mivel az ártatlanság vélelme nem létezett, a vádlottakat eleve bűnösnek tekintették, akiktől (ill. környezetüktől) csak a megfelelő beismerő vallomás kikényszerítésére volt szükség. Ez a gyakorlat jól ismert a magyarországi koncepciók eljárások történetéből is.

Bár a leszámolás a kommunista párt politikai ellenfeleivel már 1945 februárjában elkezdődött - elsőként *Demény Pál* letartóztatásával - a kirakatpercek igazi főpróbája az ún. Magyar Testvéri Közösség, és rajta keresztül a Kisgazdapárt vezetői ellen indított persorozat volt. 1947. január 5-én a Szabad Nép közölte a Magyar [Testvéri] Közösség nevű titkos társaság köré szőtt összeesküvés-elmélet alapkoncepcióját, amelynek a szálait később egészen a Kisgazdapárt felső vezetésével, többek között *Nagy Ferenc* miniszterelnökkel és *Kovács Bélafőtítkárral* is igyekeztek összekapcsolni. „Az Államvédelmi szervek az utolsó hetekben veszedelmes és széles körű köztársaság-ellenes összeesküvést lepleztek le. [...] Az összeesküvés céljait a köztársaság és demokratikus állami rendszernek erőszakos úton való megdöntését, jogfolytonosság alapján a Horthy-rendszer visszaállítását tűzte ki. A hatalom erőszakos átvételét készítették elő, s céljuk elérését katonai fegyveres felkelés kibombartásával akarták biztosítani. A fegyveres felkelés időpontját a békeszerződés aláírásának, illetőleg a szovjet hadsereg kivonulásának időpontjában határozták meg.

Az 1946. VII. tc. a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről lehetővé tette a jogszerű eljárás látszatának megőrzése mellett az ügyben érintett, ill. annak minősített személyek sorozatos letartóztatását, majd elítélését, miközben a demokratikus államrend és a köztársaság megdöntésére irányuló valódi összeesküvés egyre inkább közeledett céljához, a sztálinista diktatúra kiépítéséhez. Ezt a projekciót az sem zavarta meg, hogy Rákosi közben egyre nyíltabban kezdett beszélni a végső célról, a proletárdiktatúra bevezetéséről. *Donáth György* 1947. április 11-én az utolsó szó jogán elmondott ótörás beszédében egyértelműen rávilágít erre: [popup title="„En tudnék mondani Magyarországon olyan szervezetet, ami elkövette mindazt, amivel az ügyész úr most bennünket vádol, tudnék olyan szervezetet mondani, amely penetrált minden fontos helyet a magyar közéletben, amely fegyveres alakulatokat is mondhat[na] magáénak; [...] az biztos, hogy ideológiájukat ismerjük, [...] amely azt tanítja, hogy a proletárosszálynak erőszakosan kell magához ragadni a hatalmat.”"] format="Default click" activate="click" close text="Donáth György: Utolsó szó jogán mondott beszéde. Occidental Press, Washington D. C., 1988, 92-93."] A Magyar Közösség elleni persorozatban összesen hat pert (és azok mellék- vagy holdpereit) folytattak le, amelyek közül Donáth Györgynek és 12 társának, ill. *Mistéth Endre* újjáépítési - majd építés- és közmunkaügyi - miniszternek és 43 társának a pere volt a legnagyobb jelentőségű. Összesen 229 vádlottat állítottak bíróság elé; Donáth Györgyöt 1947. október 23-án kivégezték, *Mistéth Endrét* első fokon három és fél év börtönbüntetésre, másodfokon hat év kényszermunkára ítélték, majd büntetését később két év három hónappal meghosszabbították, végül 1955-ben szabadult. Az ÁVO, a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztálya (Kat.pol.) és a szovjet hatóságok által végzett kihallgatások során erőszakkal kikényszerített első vallomások és népbírósági ítéletek 1947 júniusában külön könyv formájában kerültek a nyilvánosság elé, tartalmazva az ekkorra már a megvalósítás végső stádiumába jutott hivatalos koncepciót. [popup title="„A Fehér Könyv [...] második rész[e] eddig még nyilvánosságra nem került okmányokat tartalmaz a Kisgazda Párt vezetőinek, elsősorban Nagy Ferencnek és Kovács Bélának, az összeesküvésben való részességéről, a Kisgazda Párt kettős vezetéséről és összeköttetéséről a nyugatra menekült magyar fasisztákkal, a Szálasi-hadsereg tisztjeivel és egyes külföldi körökkel.”] format="click" close text="Fehér Könyv. A Magyar Köztársaság és a demokrácia elleni összeesküvés okmányai. Magyar Tájékoztatásügyi Minisztérium, Bp., 1947. 7."]

Kovács Bélát, az FKGP főtitkárát mentelmi joga ellenére a szovjet hatóságok februárban letartóztatták, és elhurcolták, *Nagy Ferenc* miniszterelnököt pedig május végén Svájcban töltött szabadsága alatt kényszerítették lemondásra és emigrációba. A szalámi-taktika 1947 második felére elérte célját, a jelentősebb vezetőket sorra letartóztatták vagy elhagyták az országot. Az augusztus 31-én tartott - nevével a választás során többször felhasználta két szavazócédulával elkövetett csalásokra utaló - „kékcédulás” választáson előzetes elképzeléseitől még így is elmaradva az MKP által létrehozott Baloldali Blokk győzött, míg a maradék FKGP az 1945-ös 57%-os győzelmével szemben már csak 15%-os támogatottságot tudott elérni.

Mistéth Endre, a Magyar Közösség elleni második per fővádlottja, korábban hídépítő mérnökként szerzett nevet magának. Ő tervezte a világháború után az első ideiglenes Duna-hídat (a „Mancit”), majd - *Hilvert Elekkel* közösen - a főváros első állandó hídját, a Kossuth hidat. 1945 novemberében az Iparügyi Minisztérium politikai államtitkárának, majd 1946 júliusában újjáépítési miniszternek nevezték ki. Az időközben nevet váltó minisztérium eléről 1947 januárjában lemondatták, majd letartóztatták. A Donáth-perrel ellentétben azonban ezt a pert már kevésbé jellemezte a széleskörű nyilvánosság bevonása. Mire *Mistéth* és társai bíróság elé kerültek, a Kisgazdapárt elvesztette korábbi kormányzati pozícióját.

Az alábbi levéltári iratok az Építésügyi Minisztériumban *Mistéth Endre* minisztersége alatt osztályvezetőként, letartóztatása után 1951-ig osztályvezető-helyettesként dolgozó *Klivényi Lajos* ügyébe engednek betekintést. *Klivényi* 1913-ban Battonyán született, állam- és jogtudományi doktorátust szerzett 1935-ben. 1946-ig igazságügyi vonalon dolgozott, mint fogalmazó, titkár, később mint az Igazságügyi Minisztérium előadója. 1946. októberében az Építésügyi Minisztérium jogügyi osztályára helyezték. 1951. augusztus 12-én igazgatás vádjával letartóztatták, majd a bíróság jogerősen két évi börtönbüntetésre, tíz évi közügyektől való eltiltásra és vagyonelkobzásra ítélte. Az országlányi szénbányákban töltött 19 havi kényszermunka után, 1953-ban szabadult. Mivel a Sztálin halálát követő első amnesztia-rendelet - az 1953. évi 11. tvr. - következtében a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól kegyelem folytán mentesült, a szabadulása után villanyszerelőként dolgozó *Klivényi* az amnesztia-rendeletben foglaltak alapján 1953 őszén ismét alkalmazását kérte az Építésügyi Minisztériumban. Az itt következő iratok tartalmazzák *Klivényi Lajos* kérvényét, ill. a *Szijártó Lajos* miniszter által kért részletes tájékoztatást a korábbi osztályvezetőről. Az utolsó dokumentumban olvasható a minisztériumi titkárság beszámolója *Klivényiről*, végül a lap alján a miniszter kézzel írt döntése olvasható: *Válaszoljon, hogy jelenleg nem tudunk részére jogtanácsosi helyet biztosítani.*

Források

Klivényi Lajos kérvénye Szijártó Lajos építésügyi miniszternek

Alulírott 1946-1951. augusztus 12-ig teljesítettem szolgálatot az Építésügyi Minisztériumban, amikor Miniszter elvtárs által is ismert körülmények között letartóztattak, és két évi börtönbüntetésre ítélték.

Büntetésemből 19 hónapot töltöttem ki, mert munkahelyemen - az oroszlányi szénbányában - elért 170%-os munkateljesítményem alapján negyed kedvezményben részesültem.

Ez év március 16. óta mint villanyszerelő dolgozom, átlag teljesítményem 140-150 %.

Az időközben kibocsátott amnesztia rendelet reám is vonatkozik, és másolatban csatolom (szükség esetén bemutatom) a fővárosi ügyészség 1951.ü.001253 számú határozatát, amely szerint a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól mentesülök, és büntetlen előléletűnek kell tekinteni.

Minthogy jogi képesítéssel rendelkezem, családi körülményeim, valamint egészségi állapotom miatt szeretnék újból értelmiségi beosztásban elhelyezkedni, a vállalatok azonban idegenkednek alkalmazásomtól, így a kormányprogram által kibocsátott amnesztia rendelet velem szemben lényegileg pusztán formális maradt.

Hivatkozással Miniszter elvtárs megértő igazságosságára, valamint a minisztériumban kifejtett munkásságomra, kérem Miniszter elvtársat, szíveskedjék lehetővé tenni magasabb képzettségemnek megfelelő elhelyezkedésem, és ennek megfelelően olyértelmű értesítést adni részemre, miszerint Miniszter elvtárs nem tesz észrevételt az ellen, hogy állami vállalatnál értelmiségi munkakörben helyezkedjem el.

Tisztelettel: [aláírás]

Budapest, 1953. X. 16.

(Klivényi Lajos)
Bp., IX. Mester u. 33-35. sz.

1 db melléklet.

[A lap aljára kézzel ráírva:

Min. Titk. Hol dolgozott és miért lett letartóztatva? Milyen munkaező? A miniszter aláírása.]

Jelzet: MOL XIX-D-3-b 2. doboz 580/1953. sz. iratok. (Magyar Országos Levéltár - Építésügyi Minisztérium - visszaminősített TÜK iratok.) - Dr. Klivényi Lajos ügyében az Építésügyi Minisztérium iratanyagában található iratok.

Klivényi Lajos kérvényének melléklete, a Fővárosi Ügyészség határozata

1951.ü.001253.

Fővárosi Ügyészségtől. Másolat.

Határozat.

Az izgatás büntette miatt dr. Klivényi Lajos ellen folyamatban volt bűnügyben megállapítom, hogy dr. Klivényi Lajos, - aki 1913. évben Battonyán született, anyja: Keller Anna, Mester u. 33-35. sz. lakos, - a budapesti megyei bíróság B.III. 001253/1951. sz. ítéletével, ill. a Legfelsőbb Bíróság által B.IV. 00183/1951. sz. ítéletével kiszabott 2 évi börtönbüntetést kitöltötte, és az 1953. évi 11. tvr. 11.§-ban felsorolt kizáróokok nem forognak fenn, ennél fogva az 1953. évi 11. tvr. 9.§-a értelmében a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól mentesül és büntetlen előléletűnek kell tekinteni.

Budapest, 1953. okt. 9.

dr. Avar Jenő sk.
cs[oport] v[ezető] ügyész

dr. Solt Pál sk.
ügyész

A kiadmány hitelélül
Aláírás s. k.
sht.

P. H.

Jelzet: MOL XIX-D-3-b 2. doboz 580/1953. sz. iratok. (Magyar Országos Levéltár - Építésügyi Minisztérium - visszaminősített TÜK iratok.) - Dr. Klivényi Lajos ügyében az Építésügyi Minisztérium iratanyagában található iratok.

Az Építésügyi Minisztérium Titkárságának levele a Budapesti Megyei Bíróság részére

Minisztériumi Titkárság
Építésügyi Minisztérium

Szigorúan titkos!

Ügyiratszám:

Tárgy: dr. Klivényi Lajos

B.III. 001253/1951.
sz. bűnügye.

Címzett: Budapesti Megyei Bíróság

[kézzel ráírva: Sürgős!]

Budapest, 1953. okt. 24.

Dr. Klivényi Lajos korábban az Építésügyi Minisztériumban teljesített szolgálatot. A Budapesti Megyei Bíróság fenti hivatkozott számú ítéletével nevezettet 2 évi börtönbüntetésre ítélte.

Klivényi Lajos most az építésügyi minisztertől az amnesztia törvényre történő hivatkozással elhelyezését kérte. Ez ügyben a miniszter elvtárs csak úgy tud dönten, ha a bűnügyet ismeri. Kérem ezért, hogy a fent hivatkozott számú iratokat hivatalos használatra megküldeni szíveskedjék. Amennyiben ez nem volna lehetséges, úgy kérem szíveskedjék az ügyről rövid összefoglaló tájékoztatást adni.

[az ÉM pecsétje, aláírás]

Pintér László
a Minisztériumi Titkárság vezetője

Jelzet: MOL XIX-D-3-b 2. doboz 580/1953. sz. iratok. (Magyar Országos Levéltár - Építésügyi Minisztérium - visszaminősített TÜK iratok.) - Dr. Klivényi Lajos ügyében az Építésügyi Minisztérium iratanyagában található iratok.

A budapesti megyei bíróság levele az Építésügyi Minisztérium Titkárságának

B.III. 001253/1951.

Építésügyi Minisztérium Titkárságának

Hiv.sz. 0580/M.T. Klivényi Lajos ellen folyamatban volt ügyben az összes iratokat hivatalos használatra visszavárolag megküldöm. Budapest, 1953. évi november hó 3. napján.

dr. Jónás Béla sk.
a tanács elnöke

[pecsét, aláírás]

Jelzet: MOL XIX-D-3-b 2. doboz 580/1953. sz. iratok. (Magyar Országos Levéltár - Építésügyi Minisztérium - visszaminősített TÜK iratok.) - Dr. Klivényi Lajos ügyében az Építésügyi Minisztérium iratanyagában található iratok.

Az ÉM Titkárságának tájékoztatása Klivényi Lajos ügyéről Szíjártó Lajos miniszter részére

Szigorúan titkos!

Minisztériumi Titkárság
0580/M.T.

Tárgy: Klivényi Lajos kérelme.

Feljegyzés
Miniszter elvtárs részére

1./ Dr. Klivényi Lajos állam- és jogtudományi doktorátust szerzett 1935-ben. 1936-1946. októberig igazságügyi vonalon dolgozott, mint fogalmazó, titkár, később mint az Igazságügyminisztérium előadója. Berlinben a Kollégium Hungarikumban 7 és fél hónapot töltött. 1946. októberében az É.M. jogügyi osztályára helyezték, mint osztályvezetőt, majd Mistét[h] Endre letartóztatása után osztályvezető-helyettesi beosztást kapott.

2./ Dr. Klivényi Lajost 1951. augusztus 12-én letartóztatták, majd a bíróság jogerősen 2 évi börtönbüntetésre, 10 évi közügyektől való eltiltásra és vagyonelkobzásra ítélte. A börtönbüntetést kitöltötte. Az 1953. évi 11.tvr. folytán azonban a büntetést előlélethez fűződő hátrányok alól kegyelem folytán mentesült.

Letartóztatásának és elítélésének indoka a következő (az ítéletet szó szerint idézve):

„Dr. Klivényi Lajos vádlott [...] 1946. októberétől az Építésügyi Minisztérium jogügyi osztályán működött mint osztályvezető. E beosztásából azonban Mistét[h] Endre letartóztatásakor leváltották. Mistét[h] Endrével való együttérzését kifejezésre juttatta abban, hogy Mistét[h] családja részére két alkalommal a sajtójából élelmiszereket juttatott.

Dr. Klivényi Lajos vádlott 1946. 1947. években az amerikai követség könyvtárát látogatta, majd 1949-ben és 1950-ben az angol követségre járt rendszeresen. Az angol követségről builetinokat [!] is vitt magával lakására, amelyekből 2 példányt a házkutatás során lakásán megtaláltak. Ugyancsak megtaláltak lakásán egy Hitler képet, valamint nagyobb mennyiségű fasiszta könyvet, amelyekre a beszolgáltatási kötelezettség vonatkozott.

Dr. Klivényi Lajos vádlott az amerikai rádió híreit rendszeresen hallgatta, munkahelyén ezeket a híreket terjesztette, ezáltal a dolgozók között a népi demokrácia ellen izgatott. Így többek között közölte a népi demokráciát rágalmazó azon hírt, hogy nálunk tömeges deportálások folynak.”

Fenti cselekményei alapján a bíróság izgatásban mondotta ki bűnösnek és ítélte el.

3./ A beszerzett felvilágosítások szerint dr. Klivényi Lajos jó munkaező volt, aki hivatali munkáját jól végezte.

Budapest, 1953. november 5.

[aláírás]
Pintér László
a Minisztériumi Titkárság vezetője

[A lap aljára kézzel ráírva: *Válaszoljon, hogy jelenleg nem tudunk részére jogtanácsosi helyet biztosítani.* A miniszter aláírása.]

Jelzet: MOL XIX-D-3-b 2. doboz 580/1953. sz. iratok. (Magyar Országos Levéltár - Építésügyi Minisztérium - visszaminősített TÜK iratok.) - Dr. Klivényi Lajos ügyében az Építésügyi Minisztérium iratanyagában található iratok.

Címkék:

[Független Kisgazdapárt](#) ^[2]

[SZEB](#) ^[3]

[Sztálin](#) ^[4]

[Nagy Ferenc](#) ^[5]

[közírtársaság-ellenes összeesküvés](#) ^[6]

[Horthy-rendszer](#) ^[7]

[Magyar Közösség](#) ^[8]

[ÁVO](#) ^[9]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/dr_klivenyi_a_nepi_demokracia_ellensege.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/dr_klivenyi_a_nepi_demokracia_ellensege.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/fuggetlen-kisgazdapart>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztalin>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nagy-ferenc>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/koztarsasag-ellenes-osszeeskueves>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/horthy-rendszer>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-kozosseg>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avo>